

GÜNÜMÜZ ÇOCUK DERGİLERİ

1980 Sonrası Çocuk Dergilerine Genel Bakış

İbrahim KIBRIS*

I. Giriş

Türk edebiyatına, bugünkü anlamda gazete ve dergilerin girişi Tanzimat dönemi Türk edebiyatı ile birliktedir. Bilindiği üzere, edebiyat tarihçileri edebî Tanzimat'ın başlangıcı olarak İbrahim Şinasi'yle arkadaşı Agâh Efendi'nin birlikte çıkardıkları *Tercüman-ı Ahval* adlı gazetenin yayım tarihi olan 1860'ı gösterirler. Bu gazetenin, Şinasi tarafından kaleme alınan ön sözünde (Mukaddime) Tanzimat edebiyatıyla ilgili görüşler şöyle belirtilir:

Tarife hacet olmadığı üzere, söz meramı anlatmaya mahsus bir Tanrı vergisi olduğu gibi, insan aklının en güzel icadı olan yazı dahi sözü kaleme tasvir eylemek fenninden ibarettir. Bu hakikate dayanarak gittikçe umum halkın kolay anlayabileceği mertebede işbu gazeteyi kaleme almak gerekli görüldüğü dahi yeri gelmişken şimdiden hatırlatılır.

Ön sözde belirtildiği gibi, Tanzimatçıları dil sorununu önemsemişlerdir. Çünkü halkın konuştuğu dille okuyan, yazan kesimin dili arasında derin bir uçurum vardır. Konuşulan dille yazı dili çok farklıdır. İşte bundan olacak, bu edebiyatçıların gerçekleştirdikleri ilk yenilik düzyazı (nesir) dilindedir. Büyük çoğunluğu edebiyatın amacının halkı eğitmek olduğu konusunda birleşirler. Ancak halkın eğitilmesinde araç olarak kullanılacak edebiyat ürünlerinin, halkın anlayabileceği halk diliyle -yalın bir Türkçeyle- yazılması gerekirdi. Bu nedenle eski nesirdeki uzun ve süslü cümlelerden vazgeçilip açık, anlaşılır yargı ve düşüncelerin yer aldığı, noktalama işaretlerinin kullanıldığı bir anlatım biçimine gerek vardı.

Artık Türk edebiyatı, Batı etkisinde, yalnızca şiirle değil, yeni yazınsal türlerle okuyucusuna seslenecekti. Öykü, roman, deneme, eleştiri gibi düzyazı türlerinin yanında, tiyatro, gazete ve dergi gibi yazınsal araçlarla yeni bir aydınlanma dönemine girilecekti. İşte bu yeni dönemde, çocuklar için de bir şeyler yapılması gereği fark edilmiş, 1869-1870 yıllarında çıkarılan *Mümeyyiz* adlı siyasi gazetenin eki olarak çocuklar için de bir dergi çıkarılmıştır. Haftalık olarak yayımlanan bu derginin yayın yaşamı 49 hafta sürmüştür. Daha sonra; *Etfal* (1875), *Bağçe* (1880), *Çocuklara Arkadaş* (1882), *Vasıta-i Terakki* (1883), *Mektep* (1891), *Arkadaş* (1910) vb. gibi 50'yi aşkın gazete ve dergiyle çocukları

* Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi.

yeni gelişmelerden haberdar etme, onların kültür ve beğeni düzeylerini yükseltme yolundaki çabalar sürmüştür¹.

Cumhuriyet Dönemi'ne gelindiğindeyse bu çabalarda gözle görülür bir artış olmuştur. Bu konuda bilinen en önemli dergi, 1924 yılında öğretmen Ahmet Hilmi tarafından çıkarılan (1924) *Genç Mektepliler*'dir. Daha sonra süreç dönemin tanınmış şair ve eğitimcilerince sürdürülmüştür. Örneğin Tahsin Demiray'ın çıkardığı *Resimli Gazetemiz* (1924), Orhan Seyfi Orhon'un çıkarttığı *Resimli Dünyamız* (1924), İzmir'de çıkarılan *Çocuk Yıldızı* (1927), Burhan Bilbaşar'ın çıkardığı *Olgun Çocuk* (1935), Naki Tezel'in çıkardığı *Türk Çocuğu* (1944), Yapı Kredi Bankasının çıkardığı *Doğan Kardeş* (1945) Haluk Yetiş'in çıkardığı *Arkadaş* (1962) bu dergilerden birkaçıdır.

Türk edebiyatında çocuk dergiciliğinin en gelişmiş olduğu dönemler 1970'li yıllardan sonradır. Ancak 1977 yılında *Milliyet* gazetesince çıkarılmış olan *Milliyet Çocuk* dergisi bugünkü anlamda çocuk edebiyatı dergiciliğinin öncülerindendir. *Milliyet* gazetesi, dergisini, yaygın satış ağı olanaklarından da yararlanarak Türkiye'nin her yanına ulaştırmıştır. İlk sayısı 1977 yılı aralık ayında çıkar. İçinde, çocuklara özgü şiir, öykü, karikatür ve çizgi filmlere yer verilmiştir. Derginin yönetmenliğini uzun yıllar Ülkü Tamer ve daha sonra da Yalvaç Ural yapmıştır. Daha sonra, dergi biçiminden, *Milliyet*'in eki olarak çocuk okurlarına ulaşan *MİÇO* ile yayın yaşamı sona ermiştir. Kendisinden sonra gelen pek çok çocuk dergisine biçim ve içeriğiyle kedisinden sonar başka gazetelere ve başka dergi çıkaranlara örneklik etmiştir.

Şimdi, kısaca bu dergilerden söz edilip 1980 sonrası dergilere geçilecektir.

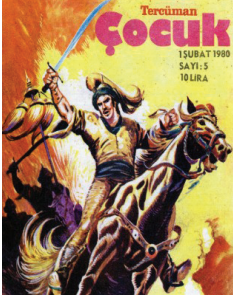
II. 1980 Sonrası Çocuk Edebiyatı Dergilerine Genel Bakış

12 Eylül 1980'le başlayan süreçte birçok bilim ve sanat dalıyla birlikte edebiyat alanında da bir belirsizlik yaşanmıştır. Bu belirsizlikler, basın yayın dünyasındaki maliyet artışları ve vergiler de eklenince, 1981 ve 1982 yılları arasında, Türk edebiyatı açısından bir durgunluğun yaşanmasına neden olmuştur. Ancak bu durum uzun sürmedi. Yayınevlerinin maliyetlerle ilgili yeni durumlara uyum göstermesi ve 1970'li yıllardan beri olan birikimleri edebiyattaki ve çocuk edebiyatındaki bu durgunluğun atlatılmasına yardımcı oldu. Yeni yeni çocuk kitapları yayımlanmaya başlandı. Örneğin Ülkü Tamer'in *Masal Şiirler*, Süreyya Berfe'nin *Çocukça*, Aydın Özkan'ın *Memik ile Onbaşı*, Nezihe Meriç'in *Alagün Çocukları* adlı kitapları bu dönemin özgün kitaplarındandır.

Bu dönemde çocuk edebiyatı dergisi olarak ilk örnek *Türkiye* gazetesinin çıkarmış olduğu *Türkiye Çocuk* dergisidir. 33 yıldan bu yana yayımlanmakta olan bu derginin ilk sayısı Kasım 1981'de çıkmıştır. Ekim ayındaki baskısıyla birlikte 1026 sayıya ulaşmıştır. Dergi *Milliyet Çocuk*'la benzerlikler gösteren, çizgi roman vb. ürünlerde ulusal değerlerin öne çıkarıldığı, okurlarıyla iletişim kurmaya çalışan ve onlardan gelen yazı, şiir, karikatür vb. ürünlere yer veren bir dergidir.

1 Çıkla 2005'ten listenin tamamına ulaşılabilir.

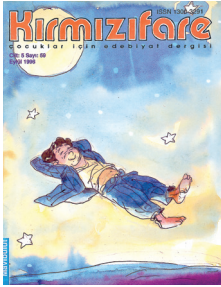
Bu konuda adı sayılabilecek bir başka dergi de yine yurt çapında dağıtımı yapılan gazetelerden biri olan *Tercüman* gazetesinin, çocuklar için çıkarmış olduğu dergidir. Başlangıçta *Tercüman* gazetesinin eki olarak verilmiş olup 1980 yılı başından itibaren haftalık olarak yayın yaşamına girmiş olan bir dergidir. *Milliyet Çocuk* ve *Türkiye Çocuk*'la benzerlikler gösteren bu dergi 1986 yılına kadar 477 sayı yayımlanmıştır. Çocuklar için şiir, öykü, deneme ve masal gibi yazınsal türlerin yanında, Türk tarihinden önemli olaylar da çizgi olarak bu dergide yer almıştır.

Yine, Türkiye ölçeğinde dağıtımı yapılan bir gazetenin de (*Yeni Asya*) aynı yıllarda bir çocuk dergisi çıkardığına tanık olunur. Derginin adı *Can Kardeş*'tir. Okurlarına dinî eğitim vermeyi ön planda tutan bu dergi 33 yıldır yayın yaşamını sürdürmektedir.

1980'li yıllarda çıkarılmış olan özgün bir dergi de Türkiye Radyo ve Televizyonlarında (TRT) yayınlanmakta olan *Susam Sokağı* adlı bir çocuk programından yola çıkılarak yayımlanmış olan dergidir. O dönemde, Amerika Birleşik Devletleri televizyonlarında yayınlanmakta olan "Sesame Street" adlı bir çocuk programının Türkçe uyarlamasıyla ortaya çıkmıştır. *Susam Sokağı* programı Türkiye'de

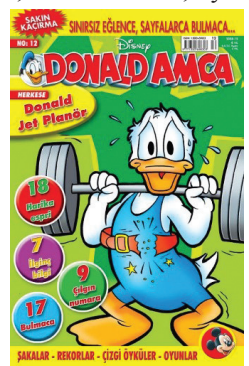
1980'li yılların sonunda ve 1990'lı yılların başında TRT'de iki sezon yayınlanmış olup o dönemde çocukların büyük ilgisini toplamıştır. Biri tekrar olmak üzere sabah ve akşam saatlerinde hafta içi her gün iki kez yayınlanmaktaydı. Eğitimcilerin ve psikologların okul öncesi ve erken dönem okul çocukları için son derece yararlı bulduğu program, ancak iki sezon olarak hazırlandı ve TRT sonraki yıllarda programın eski bölümlerini tekrar etmekle yetindi. İşte bu program için hazırlanan görseller ve etkinlikler daha sonraları dergiye dönüştürülüp çocuk okurların hizmetine sunulmuştur.

1990 yılında Mavibulut Yayıncılık tarafından Fatih Erdoğan'ın yönetiminde yayımlanmasına başlanan dergilerden biri de *Kirmizifare*'dir. Yine yatay bir boyutla çocuklara seslenen bu dergi, özellikle Aytül Akal, Fatih Erdoğan, Mavisel Yener, Ayla Çınaroğlu gibi, bugün de çocuk edebiyatı alanında etkin olan yazarların şiir, öykü, masal vb. ürünlerine yer vermiştir. 2000 yılında yayımlanmasına ara verilmişse de beş yıllık aradan sonra 93. sayıdan itibaren (2005 Ekim) 14 sayı daha yayımlanmıştır.

Daha çok 8-12 yaş çocuklarına seslenen *Kirmizifare*'nin yayımına ocak 2007 tarihinden itibaren son verilmiştir.

1990 yılından bu yana aylık olarak yayımlanan ve 6-13 yaş arası çocukları eğlendirirken aynı zamanda dergi içeriğindeki çizgi öykülerle çocuklar okuma alışkanlığı kazandırmayı amaçlayan

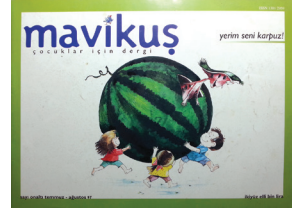

Donald Amca dergisidir. Bilemece ve bulmacalarla çocukların dikkati bir noktaya odaklayıp problem çözme yeteneklerini artırmayı da hedeflemiş olan dergi, Walt Disney'in kahramanlarını bu dergide bir araya getirip çocuk okurlarına sunmaktadır.

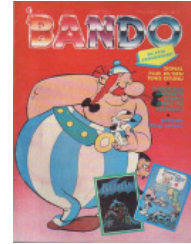
1998 yılından bu yana Zeynel Beksaç'ın yönetiminde yayımlanmakta olan, Türkçenin doğru kullanımı ile çocuk okurlarını bilinçlendirmeyi hedeflemiş dergi de Kosova Çocuk Kültürü ve Araştırmaları Derneğinin bir yayın organı olan *Türkçem* dergisidir. Dergi, ekim ayında 167. sayısını yayımlamış olup Balıkanlardan Türkiye'ye, değişik yazınsal türlerde, yine çocukların yazdığı yazılarla okurlarına ulaşmaya çalışmaktadır.

1980 sonrası dergilerden biri de özellikle, resim defteri biçimindeki yatay boyutuyla dikkati çeken *Mavikuş*'tur. 1996 yılı nisan ayından itibaren H. Salih Zengin'in yönetiminde 19 sayı yayımlanan dergi, 1997 yılının ekim ayında kapanmıştır. Mevlana İdris Zengin, Salih Zengin, Dağıstan Çetinkaya, Yusuf Çağlar, Süleyman Karaoğlu, Aysel Berk vb. yazarların yer aldığı bu dergide her yaştan çocuğa okuma sevgisinin kazandırılmasının ölkü edinileceği belirtilmiştir.

Bu dönemde çıkan bir yayın organı da *Miço*'dur. Aslında bir gazete eki olduğu hâlde, bir derginin devamı niteliğinde olduğu için kısaca bu yayın organından da söz edilecektir. *Milliyet Çocuk* dergisi kapatıldıktan sonra, bu derginin yokluğu *Miço* ile doldurulmak istenmiştir. Ekim 2001'den itibaren *Milliyet* gazetesi ile birlikte haftalık olarak çıkarılmaya başlanmıştır. Genel yayın yönetmeni Yalvaç Ural'dır. *Milliyet Miço*, Yalvaç Ural tarafından, *Doğan Kardeş* dergisinden sonra en uzun süre en uzun soluklu 2. çocuk dergisi olarak kabul edilmektedir.

Bando, 1989 ve 1990 yıllarında, çizgi anlatım ağırlıklı, Yalvaç Ural ve Müjdat Gezen'in birlikte çıkardıkları bir çocuk dergisidir. Her ay değişik bir oyuncakla da çocuk okurlarının karşısına çıkan bando, çıkartılmış olduğu yılların ilgi çeken dergilerinden biridir. Özellikle Yalvaç Ural ve Müjdat Gezen'in çocukluk anılarıyla süslenen dergide okuyucu mektuplarına yer verilmiştir.

EBE SOBE dergisi 2001 yılında yayın yaşamına başlamış ve özellikle çocuk edebiyatını öncelemekle dikkatleri üzerine çekmiş bir dergidir. 2003 yılında çocuk edebiyatçıları birliği tarafından "Yılın Çocuk Dergisi" seçilmiştir. Dergi ayrıca, 2005 yılında ocak ayında, Türkiye Yazarlar Birliği tarafından, 2005 yılının "En Başarılı Çocuk Yayını" ödülünü almıştır. Dergide, Kendisini, ilgililerince "Çocuklar adına değil, çocuklar için, çocuklarla birlikte" ilkesiyle okurlarına ulaşmaya çalışmıştır.

“Her yaştan çocuklar için edebiyat” sloganıyla yola çıkan *BeyazBulut* dergisi 2005 yılından 2014 yılına kadar, yalnızca İnternet ortamından (BeyazBulut.com) bir dergidir. Ekim ayından itibaren kâğıt baskı ortamında da yayımlanmaya başlanan dergide (2 ayda bir) öykü, şiir, masal, deneme gibi yazınsal türlerin/ürünlerin yanında kitap tanıtımlarına da yer verilmektedir.

TUDEM Yayınlarının yayımlamış olduğu iki dergi de çocuk edebiyatı dergiciliği adına dikkat çeken iki dergi yayımlamaktadır. Bunlardan biri 2009’dan bu yana yayını sürdüren *İyi Kitap*, diğeri de 2014 martında yayımlanmaya başlanan *Dünyalı* adlı dergidir. *Dünyalı*’da, çocuklara hem eğlendiren sayfalar hem de yazınsal nitelikli metinler sunulmuştur. Derginin, kapağından anlaşıldığına göre, çocuklar için promosyon da söz konusudur. *İyi Kitap* dergisi de TUDEM yayınlarınca yayımlanan bir dergidir. Daha çok okul öncesinden gençlik çağına kadar olan çocuklar için anne baba ve öğretmenlere kitap tanıtımının yapıldığı bir dergidir. Bu yönüyle öğretmen ve velilere kılavuzluk eden, bu alandaki boşluğu doldurulmasına katkıda bulunan bir dergidir.

1980 sonrası dönemde, yukarıdaki tablodan da görüldüğü üzere, okul öncesi dergilerin de bu alanda önemli bir yeri olduğu belirtilmişti. Özellikle okul öncesi eğitim kurumlarının artması, o yaş çocuklarının okullulaşma oranlarının artması nedeniyle bu yöndeki yayınlar da gözle görülebilir bir artış olmuştur. *Anaokulu* dergi seti bunlara örnek gösterilebilir. Dergi, Boyut yayınlarınca, 5 yıldan bu yana (2009), okul öncesi öğrencilerini ve velilerini hedef alarak okul dönemlerinde toplu ya da tek tek çıkarılan bir dergidir. Yine *Tolga Abi* dergisi de okul öncesi ve 1. sınıf çocuklarına seslenen, 2004’ten bu yana çıkmakta olan oyun ve çizgi anlatım ağırlıklı bir dergidir.

1980 sonrası çocuk edebiyatı dergiciliğinin önemli bir şansı da bu dönemde bazı bankaların bu konudaki katkılarıdır. Bu konuda önce, 1900’lü yılların ortalarından beri bu alanda var olan bir dergiden, *Doğan Kardeş*’ten söz edilecektir. 1945 yılında yayın yaşamına başlayan *Doğan Kardeş* Kazım Taşken’tin öncülüğünde, Vedat Neditör ve Şevket Rado’nun öncülüğünde yayın yaşamına başlamıştır. Dergi, 1993 yılına kadar aralıksız yayımlanır. Eğlendirici olduğu kadar eğitici olduğunu da okurlarına duyurmaya çalışan dergi, döneminde her türden yazınsal ürünlere sayfalarında yer vermiştir. Uzun bir süre yayın yaşamına ara veren *Doğan Kardeş*, 2008’de yeniden yayımlanmaya başlanır. Daha sonra Yapı Kredi Bankası’nın logosuyla yayımlanan derginin, 2011’de yayımına son verilir.

Bu konuda sözü edilebilecek ikinci dergi Şekerbankın, müşterileri aracılığıyla çocuk okurlara ulaştırmaya çalıştığı *Şeker Çocuk* dergisidir. 1983 yılında çıkarılmaya başlanan bu dergi 2007’ye kadar, iki aylık bir kesintinin dışında yayın yaşamını sürdürmüştür. Daha sonra yeniden yayın yaşamına başlayan bu dergi, şimdilerde İnternet ortamından çocuk okurlarına ulaşmaya çalışmaktadır.

Bankaların dışında, kamu kuruluşları da bu dönemde çocuk dergisi çıkarmışlardır. Bu kurumlardan en önemlisi Türkiye Bilimsel Araştırma Kurumu'dur (TÜBİTAK). TÜBİTAK'ın çocuklar için çıkarmakta olduğu derginin adı *Bilim Çocuk* adını taşır. 1998 yılında ilk sayısı çıkarılan dergi, çocuklara bilimsel bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemiştir. Günümüzde de yayın yaşamını sürdüren bu dergi, yedi ve üzeri yaşlardaki çocuklara seslenmektedir. Aylık baskı sayısı ortalama 150.000 civarındadır. Derginin içinde herkesin anlayabileceği bir dil ve anlatımla hazırlanan yazılar, etkinlik önerileri, etkileşimli köşeler ve çizgi romanlar yer almaktadır. Dergiyle birlikte oyun kartları, masaüstü oyunu, maket, maske, poster ve kitapçık gibi derginin içindeki yazıları destekleyici ekler verilmektedir. TÜBİTAK'ın bir kamu kuruluşu olması ve bir ticari kaygısı olmaması nedeniyle okuyucularına karşı tutarlı bir tavrı vardır.

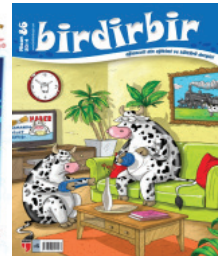
Bu konuda adı geçen bir dergi de İş Bankasının çıkarmakta olduğu *Kumbara* adlı çocuk dergisidir. Dergi, İş Bankası yetkililerinin belirttiğine göre, Türkiye'nin En Büyük A Tipi Fonu Olan İş Bankası Kumbara Fonu'nun 150 binden fazla çocuk yatırımcısına seslenen bir çocuk dergisidir. *Kumbara* dergisi de eğitici ve öğretici yönü ağır basan, hem eğlendirici hem de eğitici bir dergidir.

Yine, bir kamu kuruluşu olup da çocuklar için dergi çıkaran bir kuruluş da TRT'dir. *TRT Çocuk* adını taşıyan bu dergi, 2010 yılı haziran ayından bu yana yayında olup en son 33. sayısını yayımlamıştır. Eğitsel etkinliklerin ve eğlence yönünün ağır bastığı bir dergidir. İsteyen okurlara ücret karşılığı satılmaktadır.

1980 sonrası dergilerinde tema olarak dikkati çeken bir nokta da dinî eğitim vermede dergilerin araç olarak kullanılması yönündeki eğilimdir. Bu amaçla çıkarılmakta olan pek çok dergi vardır. Bu yazının hacmi nedeniyle bunlardan birkaçından kısaca söz edilecektir. BU dergilerin başında Diyanet İşleri Başkanlığınca yayımlanan *Diyanet Çocuk Dergisi* gelmektedir. Ekim 2014'te 411'si yayımlanan bu dergiyle çocukların dinî bilgiler yönüyle bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. Dergideki temalar genellikle o ayın dinsel içerikli önemli günlerine göre belirlenmektedir. Ayrıca okuyucu mektuplarına, şiir, öykü, anı vb. denemelerine de yer verilmektedir.

2006 yılı ekim ayından bu yana yayımlanmakta olan *Birdirbir* dergisi de benzer bir dergidir. Dergi en son 92. sayısı ile, yine dinî içerikli şiir, öykü, masal vb. ürünlerle okurlarına ulaştırılmıştır. Yine ilk sayısı 2002 yılında çıkan *Gonca* dergisi de, yine dinî eğitimle çocukluğun masumluğunu bir araya getirmeye çalışan bir dergidir. 12 yıldır yayın yaşamını sürdürmekte

olan bu dergi, Ekim ayında 150. sayısı ile okurlarına sunulmuştur. *Gül Çocuk Dergisi* de, içeriğinde dinî yayınlar, resimli hikâyeler ve çizgi romanlar olan bir dergidir, Vehip Sinan'ın kendine has çizgileriyle oluşturduğu karakterlerden oluşan Gül Mahmut karakterinden adını almıştır.

Bizim Bahçe dergisi de dinî bir eksenden yola çıkarak çocuklara kazandırılması gereken öz değerlere ağırlık veren ve kendisini “Çocuklar İçin Aylık Karakter Eğitimi Dergisi” sözüyle tanımlayan bir dergidir. 2005 eylül ayından bu yana yayımlanmaktadır. Ekim ayında 104.'sü yayımlanmıştır.

III. 1980 Sonrası Çocuk Dergileriyle İlgili Sayısal Bir Değerlendirme

Yukarıda kısaca tanıtılan dergilerin yanında şu an gazete ve dergi dağıtım şirketlerinin listesinde bulunan birçok çocuk dergisi bulunmaktadır. Bu çocuk dergileri, gerek İnternet ortamından gerekse YAT-SAT ve Turkuvaz Dergi Grubunun listelerinde yer alan örneklerinden incelenmiş ve ilgili araç ve gereçlerin 4 grupta toplanmış ve aşağıdaki tablo elde edilmiştir: Buna göre:

1. Görsel nitelikli, oyun amaçlı (yazısız) olanlar, 2. Yazınsal metinler, çizgi film, eğitsel etkinlikler ağırlıklı olanlar, 3. Bilmece, bulmaca ağırlıklı olanlar, 4. Bilgi yönü ağırlıklı eğitsel amaçlı olanlar.

Tablo 1: Çocuklar İçin, Ulusal Düzeyde Dağıtım Yapan Firmalardan Elde Edilen Bilgiler Işığında Oluşturulmuş Süreli Yayın, Film vb. Araç Gereç Tablosu²

Görsel Nitelikli Oyun amaçlı (Yazısız)	Yazınsal metinler, çizgi film, eğitsel etkinlikler ağırlıklı	Bilmece, Bulmaca ağırlıklı	Bilgi yönü ağırlıklı eğitsel amaçlı	Notlar
Orkide Boyama	Gonca Çocuk Dergisi	Kaliteli Çengel Bulmaca	Bilim ve Çocuk	
Yeni Başak Boyama	Spider Man ve Diğerleri	Bil Çöz Çengel Bulmaca	National Geographic Kids	
Çocuk Boyama	Caf Caf Mizah Dergisi	Platin Bulmaca	Tamirci Bob	
Arabalar Çıkart Yapıştır	Spider Man Sense	Platin Bulmaca	Mario Claire Kids Moda	
Marsık Çocuk Dergisi 1	Kardeş Çocuk	Üçlü Paket Bulmaca	Teeny Magazin	
Universe Çıkart Yapıştır 1	Spider Man ve Diğerleri	Süper Bulmaca ve Zekâ Oyunları	Toyuncak Der.	4. Oyuncak reklam amaçlı
Barbie Çıkart Yapıştır	Marsık Çocuk Dergisi	Elit Bulmaca	Baby Store D.	

2 Tablo ile ilgili bilgiler, gazete ve dergi (Yay SAT ve Sabah Grubu (Turkuvaz)) dağıtım şirketlerinin nisan ayı verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Arabalar Çıkart Yapıştır		Manolya Bulmaca	Cars 2li Set	
Çıkartma Hary Potter	All For Kids	Süper Bulmaca ve Zekâ Oyunları	Tamirci Bob	
Hello Kity Çıkart Yapıştır	Spongebob 2	Üçlü Paket Bulmaca	Disney Prenses Zarf Supercars	
Buz Devri Çıkart Yapıştır	Patiler	Platin Bulmaca		
Kâşif Dora Çıkart Yapıştır	Spongebob	Yeni Boyama	Hsm Kitap Serisi	
Ali Nin Dünyası	All For Kids	İkili Çocuk Oyun 3	Aktivite Serisi	
Çıkartma WINX	Spongebob	Elit Bulmaca	Dünya Çocuk Atlası 4	
	www. Çocuk	Manolya Bulmaca	Öykü Serisi	
Tinkerbell Çıkart Yapıştır	Beyblade Metal Fusion Dergisi		Minik Dahi-Ex	
Tom Ve Jerry Çıkart Yapıştır	Süper Macera		Oyuncak Dünyası Dergisi	
Çıkartma NBA Basketball Stars 1	Prenses ve Kurbağa		Marie Claire Olaj (Moda)	
Tom ve Jerry	Twetty ve Arkadaşları		İyi kitap	
Çıkartma Hello Kity	Bugs Bunny Oyun		De Vinci Learning Eğlenceli Bilim Çocuk	
Çıkartma Bez Bebek			Teeny Magazin	
Çıkartma Hary Potter	Hello Kity Dünya Turu		Matematik Dünyası	
Hello Kity Çıkart Yapıştır	Çoklu Sırlar Kutusu Hello Kity		Türkiye Çocuk Atlası	
Buz Devri Çıkart Yapıştır	Ejderhanı Nasıl Eğitirsin		Winnie The Pooh Tatil Paketi	
Kâşif Dora Çıkart Yapıştır	Minişler		Kaşif Dora	
Yapıştır	Oyun Marvel ve Süper Kahramanlar		İnsan Vücudu	
Çıkartma WINX	All For Kids		Marie Clarie Travel moda	
Disney Maket	WWW. Çocuk		Marie Clarie Kids moda	
Tinkerbell Çıkart Yapıştır	Sudoku Kakuro Ve Çıkart Yapıştır		Genç Öğrenci	
Tom ve Jerry Çıkart Yapıştır	TRT Çocuk Dergisi		Cars 2'li Set	
Çıkartma Nba Basketball Stars 1	Milliyet Kardeş		High School Musical	1. Çizgi film ağırlıklı

Disney Maket	Winx Club Video		İnsan Vücudu	
Çıkartma Hello Kity	Barbie		Marie Clarie Travel moda	
Çıkartma Bez Bebek	Patiler		Marie Clarie Kids moda	
Çıkartma Hary Potter	All For Kids		Baby Store D.	
Hello Kity Çıkart Yapıştır	Patiler		Maskot Princess D MODA	
Buz Devri Çıkart Yapıştır	Türkiye Çocuk D.		Test Yıllığı A. M. S.	
Kâşif Dora Çıkart Yapıştır	Toyuncak Dergisi		Maskot Arabalar	2. Oyunc. reklam amaçlı
Bakugan Çıkart	G. Girl Koleksiyon		Oyuncak Dünyası dergisi	
Çıkartma WINX	Dünyalı (TUDEM)		Peps	4. Moda
Çıkartma The Princess And Frog	Özel Eğlence			
Marsık Dergisi	Tweety			
Çıkartma Shrek	Rugrats			
Disney Prenses Çıkart Yapıştır	Tiger			
Hannah Montana Çıkart Yapıştır	Disney Perileri 2			
Çıkartma Toy Story	Haftalık Kitap Postası			
Oyuncak Hikâyesi	Tweety			
Sünger Bob Çıkart Yapıştır	Gormiti			
Shrek Çıkart Yapıştır	Cesur Brave			
Oyuncak Hikâyesi Çıkart Yapıştır	Rugrats			
Scooby Doo Dergisi	Tiger			
Çıkartma BAKUGAN	Loones Tuuney (İngilizce)			
Marsık Dergisi	Süper Macera Zarf			2. Çizgi film ağırlıklı
Caillou Çıkart Yapıştır	Barney			
Boby Looney Tunes Çıkart Yapıştır	Monster High			
Çıkartma Caillou	Patito Feo Dergisi			

Disney Karmakarışık Çıkart Yapıştır	Winx Club Video			
Fotokart Patito Feo				
Marsık Dergisi	Çıkartma Karayip Korsanları			
Çıkartma Shrek	De Vinci Learning Eğlenceli Bilim Çocuk			
Disney Prenses Çıkart Yapıştır	Patito Feo Dergisi			
Winnie The Pooh Çıkart Yapıştır	Hey Stars Gençlik			
Aslan Kral Hikâye Çıkart Yapıştır	Oyun Marvel ve Süper Kahramanlar			2. Oyun ağırlıklı
Şut ve Gol (Film CD'si)	Barbie			
Oyun Kitty Travel Adrenalyn Euro	Beyblade Metal Fusion Dergisi			
Migros Çıkart Yapıştır	Haftalık Kitap Postası			
Beyblade Çıkart Yapıştır	Cesur Brave			
Patiler Çıkart Yapıştır	Patito Feo Dergisi			
Nemo Çıkart Yapıştır	De Vinci Learning Eğlenceli Bilim Çocuk			
Şirinler Çıkart Yapıştır	Spider - Man Maceraları			
Ninja Turtles Trading Kart	Spider Man Ve Arkadaşları			
Arı Maya Çıkart Yapıştır	Strawberry Shortcake- Çilek Kız			2. Oyun ve görselleri ağırlıklı
Ninja Turtles Görsel Yabancı	Arı Maya			
Migros Çıkart Yapıştır	Kardeş Çocuk			•
Masket Hello Kity 3 D Çıkart Yapıştır	Birdirbir			
Oyun Kitty Travel Adrenalyn Euro	Hey Stars Gençlik			
Beyblade Çıkart Yapıştır	Gonca-Yeni			2. Oyun ağırlıklı
Nt Sepet Çıkart Yapıştır	Bakugan-Ex			
Patiler Çıkart Yapıştır	Süper Macera 2			

Mickey Fare'nin Kulüp Evi Çıkart Yapıştır	Ali'nin Dünyası			
Patiler Aktivite	S. Macera Şans Paketi			2. Çizgi film ağırlıklı
Süper Gol Oyun Kartonu	D. Amca Şans Paketi			
Disney Violetta Fotokart	Ben10			
İkili Boyama	Jetix			
Sindy	Süper Macera 2			
Disney Uçaklar (Görsel)	Ali'nin Dünyası			
Winnie The Pooh	S. Macera Şans Paketi 2			
Nt Sepet Çıkart Yapıştır	D. Amca Şans Paketi			
Cartoon Network Dergisi	Meraklı Minik			
Narnia Günlükleri Video-Film	Monsterligh			2. Çizgi film ağırlıklı)
Barbie Pembe Rüyalalar	Win Club			
Bugs Bunny Oyun	Limon ile Zeytin			
Narnia Günlükleri	Game Master			1. Video-film
Hot Wheels	Go Girl			
WTP Koleksiyon	Art Attack			1. İngilizcesinin tıpkı basımı
Oyna Boya	Can Kardeş			
Oyna Boya				
Power Rangers Şans Paketi				
Disney Boyama				
Hot Wheels				
Barbie Pembe Rüyalalar				1. Görsel-oyuncak 1
Disney Boyama				
Stick And Lift				
B. Uks Bunny Oyun Eğlence				1. Oyun, eğlence
Hot Wheels				1. Görsel-oyuncak 1
Poster Dergisi				

Force				
Barbie Rüya Paketi				
H. Âlemi Şans Paketi				
Düşyeri-Leliko				
Toplam 117 (44,15) %	93 (35,10)	15 (%5,66)	40 (%15,09)	

Görüldüğü gibi, görsel nitelikli ve oyun amaçlı dergiler çok daha fazladır (117). Yazınsal metinler, çizgi film, eğitsel etkinlikler ağırlıklı dergiler ise yüzde ile ifade edilecek olursa, 35,10'la ikinci sıradadır. Bilmece-bulmaca ağırlıklı dergiler ise en alt sırada yer almaktadır (55, 66). Bilgi yönü ağırlıklı eğitsel amaçlı dergiler ise beklenenin üzerinde bir yüzdeye sahiptir (%15,09). Tablodan da anlaşılacağı üzere, çocuk okurlara okuma alışkanlığı kazandırmaya yönelik olarak okurlarını hem eğiten hem eğlendiren yazılı araç ve gereçlerin yüzdesi beklenen düzeyde görünmemektedir. Bu da gösteriyor ki, çocuklara bu yönde çok nitelikli, onların ilgisini çekecek ürünler sunulmamaktadır. Daha çok, oyun amaçlı, okuma etkinliklerinden uzak, poşetinin içinde özendirici oyuncak, boya vb. araç gereç olan dergiler çoğunluğu oluşturmaktadır.

IV. Sonuç

1980 sonrası çocuk edebiyatı ile ilgili dergilerin neler olduğuna yönelik bu betimsel çalışmanın sonunda şu sonuçlara varılmıştır:

1. Dergiciliği çoğu yayıncı gazetesi ya da benzer yayınları için özendirme / promosyon aracı olarak görmektedir.

2. Günümüzün gelişen basım tekniği nedeniyle maliyetler çok düşmüş, bu nedenle de çocuk dergilerinde geçmişe göre bir artış görülmüştür.

3. Ancak yine de satışta belli bir sayıyı tutturma kaygısı nedeniyle çoğu dergi, derginin içine konulduğu poşete, çocuklara özgü oyuncaklar koymaktadırlar. Bu da dergilerin kalitesiyle ilgili olumsuz yargılara neden olmaktadır.

4. Bu dönemde bazı bankaların, çocuk müşterilerini düşünerek bu konuya el atmaları, çocuk dergiciliğinin olumlu yönde gelişmesine neden olmuştur.

5. Aslında dışarıdan bakınca fazla bir şey yokmuş gibi görünen, ancak işin içine bakınca nisan ayı itibarıyla yüzlerle ifade edilen yayın sayısının çokluğu için, bir yayın kirlenmesinin olduğu da söylenebilir. Kısacası nitelik niceliğe kurban edilmiştir.

6. Bu konudaki boşluğun süratle giderilmesi gerekiyor. İşe, akademik boyutta bakılarak, eğlendirici ve vakit geçirici olma yanı sıra eğitsel olma yanı iyi ayarlanmış, çocukların nitelikli metin okuma gereksinimlerini giderecek çocuk dergilerine fazlaca ihtiyaç olduğu bir gerçektir.

7. Dergilerin, belli bir amacı olmayanların dışında kalan dergilerin (Örneğin *Gonca*, *Birdirbir*, *Diyanet Çocuk* gibi) okurlarıyla olan diyalogu azdır. Özellikle ticari kaygısı olan dergiler bu konuda ilkesiz davranmakta, ayakta kalmak için değişik yöntemlere başvurabilmektedirler.

Son olarak, denilebilir ki günümüz çocuk dergiciliği, elde edilen sayısal verilerin ışığında, küçümsenmeyecek bir sayıya ulaşılmış gibi görünmektedir. Ancak öğrencilerde okuma alışkanlığı oluşturacak, onların yazınsal ve kültürel düzeylerini yükseltecek nitelikli yayınların olduğu konusunda aynı şeyi söylemenin zor olduğu görüşüne varılmıştır.

Kaynaklar

- Çıkla, Selçuk (2005): “Tanzimattan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler”, *Hece*, Aylık Edebiyat Dergisi, yıl: 9, sayı: 104 (Eylül), s. 89-107, İstanbul. Gerçek, Halime, “Bilinç Kazanmada İşlevsel Bir Araç: Çocuk Dergileri”, <http://www.haksozhaber.net/bilinc-kazandirmada-islevsel-bir-arac-cocuk-dergileri> 15.10.2014
- Gökşen, Enver Naci (1985): *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız*, Remzi Yayınevi, İstanbul.
- Kıbrıs, İbrahim (2010): *Çocuk Edebiyatı*, Kök Yayıncılık, Ankara.
- _____ (2005): *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, Anı Yayınları, Ankara.
- Öz, Erdal ((1977): “1979 Yılında Çocuk Edebiyatımız”, *Nesin Vakfı 1978 Yıllığı*, İstanbul.
- Şirin, Mustafa Ruhi (2000): *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*, 3. basım, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Kür, İsmet (1991): *Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Öz, Erdal (1980): *1979 Yılında Çocuk Edebiyatımız*, İstanbul. www.wikipedia.org.tr: Mümeyyiz maddesi, 14.10.2014. *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*, Yayına Hazırlayan: Sedat Sever, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayını, Ankara: 2000.

Resim: F. Füsun İyicil